

'Meer welzijn is minder zorg'

Kleinschalig wonen en vraaggerichte zorg sluiten naadloos op elkaar aan. Maar hoe geef je in de praktijk handen en voeten aan wensen en behoeften van bewoners? Een leefplan kan uitkomst bieden.

Tekst Mark van Seggelen

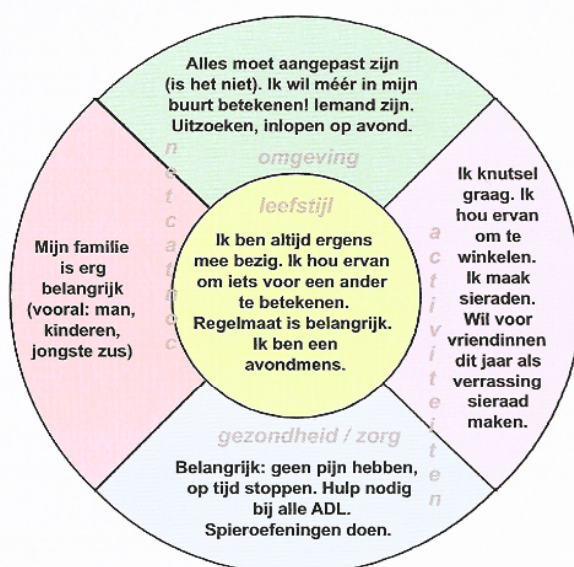
Het leefplan is een middel om de cliënt goed te leren kennen en de persoonlijke hulpvragen boven tafel te krijgen. Het CoornhertCentrum, onderdeel van Humanitas Woonzorgplus Den Haag, werkt met deze systematiek. 'Vanuit onze humanistische visie sluit het leefplan naadloos aan bij onze manier van werken. De methodiek is nu volledig geïntegreerd in ons werk', vertelt manager zorg Marga Snijder.

Gabriëlle Verbeek ontwikkelde het leefplan samen met beroepsvereniging Sting en de Landelijke Organisatie van Cliëntenraden (LOC). 'In de bestaande zorgplannen staan vooral zorgtechnische aspecten, zoals medicatie en verpleegkundig handelen. Een leefplan is een instrument voor vraaggerichte zorg, waarbij de cliënten inbreng hebben', zegt Verbeek, directeur van Artemea in Bilthoven. Artemea is een onafhankelijk bureau, gespecialiseerd in vraagsturing en innovatie in de zorgsector. In het leefplan komen de wensen van de bewoners en cliënten op de gebieden van vrijetijdsbesteding en dagindeling aan bod.

'Van zorgplan naar leefplan'

Dit boek van auteur Gabriëlle Verbeek is uitgegeven bij Elsevier en kost € 29,50. Met behulp van actiekaarten worden per levensgebied wensen en doelen concreet gemaakt. Op de kaarten staat wat moet gebeuren om een eigen wens uit te voeren en welke ondersteuning daarbij eventueel nodig is. Het boek biedt praktische handvatten waar iedereen mee aan de slag kan.

Verdere informatie is verkrijgbaar bij bureau Artemea; www.artemea.nl.

Een voorbeeld van een leefplanschema

Of anders gezegd; hoe wil ik – de oudere of cliënt - mijn leven leiden? Ze merkt op dat veel zorginstellingen bezig zijn om het leefplan in te voeren. 'Het succesvol werken met leefplannen vereist een cultuuromslag en verandering in de hele organisatie.'

De leefplanmethodiek is volledig ingevoerd bij het CoornhertCentrum in Den Haag. Het begon in 2006 als experiment op enkele afdelingen. Bij dit project was Marga Snijder, manager zorg bij het CoornhertCentrum, betrokken: 'Als humanistische organisatie ligt bij ons de focus al op welzijn. Om tegemoet te komen aan de welzijnswensen hebben we een grote groep activiteitenbegeleiders in dienst. Onze visie is; meer welzijn is minder zorg. Dat

Methodiek leefplan

Deze gaat uit van vijf levensgebieden:

1. **persoonlijke leefstijl:** individuele levensgewoonten en levenspatronen
2. **belangrijke contacten:** met partner, gezin, familie, vrienden en anderen
3. **belangrijke bezigheden:** (vrijwilligers)werk, hobby's, interesses
4. **omgeving:** in eigen kamer, eigen huis, buitenshuis, buurt
5. **gezondheid:** en de zorg die in dit verband belangrijk is.

is ook wetenschappelijk aangetoond. Voor ons was het dan ook een logische stap om de leefplanmethodiek in te voeren. Het past in onze cultuur.' Snijder merkt op dat de humanistische grondslag uitgaat van 'werken met je handen op de rug'. 'Wat cliënten zelf kunnen, laten we ze ook zelf doen. Verzorgenden zijn getraind om cliënten zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren.'

Het invoeren van het leefplan gebeurde twee jaar geleden bij wijkbewoners die gebruikmaken van de dagverzorging én bij bewoners van de Erasmushof (ouderen met psychogeriatrische klachten). In zeven maanden tijd werd het leefplan ingevoerd. Verzorgenden volgden een cursus van drie dagdelen hoe ze een leefplan moesten opstellen en het methodisch werken met het leefplan. De training werd gegeven door Artemea. 'Verzorgenden moesten boven tafel zien te krijgen wat cliënten nodig hebben voor een prettige dag. De techniek van het doorvragen moesten de medewerkers echt leren. Verzorgenden vinden de privacy van de bewoners erg belangrijk. Er moest een drempel worden overwonnen, om toch door te vragen, om inzicht te krijgen in de persoonlijke wensen.'

Nadat dit struikelblok was overwonnen, kon in kaart worden gebracht wat de wensen waren. Ze maakt bij de uitvoering van de wensen een kanttekening. 'De klant is koning, maar er zijn grenzen. Beperkingen om de behoeften van de cliënt in te vullen zijn financiën, de omgeving en het aantal beschikbare mensen. Ondanks dat, is het een uitdaging om de grens op te zoeken wat nog wel kan of op zoek te gaan naar alternatieven.'

Als voorbeelden van de wensen noemt ze een vrijwilliger die met een van de cliënten gaat vissen, maar ook gaven cliënten aan liever 's avonds te douchen, graag iets

creatiefs te willen doen of pas om 10.00 uur op te willen staan. Met cliënten die in een appartement wonen, werd onderhandeld hoe ze invulling wilden geven aan huishoudelijke verzorging. Verzorgingshulpen vroegen wat voor huishoudelijke taken ze die dag moesten verrichten. 'Het aanbieden van meer keuzes, had een positieve invloed op de cliënt en de medewerkers.' Met de groep dementerende cliënten zoeken de verzorgenden contact met de familie en andere betrokkenen. Na twee jaar concludeert Marga dat medewerkers op een gestructureerde wijze kunnen aansluiten op de wensen van de cliënt. 'We brengen de totale behoeften en wensen van cliënten in kaart. De kwaliteit van leven neemt toe.'

Medewerkers reageerden zeer positief op het leefplan, merkt Marga op. 'Zij geven aan dat zij nieuwe bewoners veel beter leerden kennen en ook beter begrepen waarom mensen bepaalde wensen hadden. En het contact tussen cliënt en medewerker wordt sterker en het werk geeft meer voldoening. Als het lukt om de cliënt een prettige dag te bezorgen, dan heeft de verzorgende ook een prettige dag.' Het vereist van de verzorgende meer vaardigheden dan alleen het doorvragen, merkt de zorgmanager op. 'Flexibiliteit, creativiteit en op zoek gaan naar oplossingen, zijn andere eisen die aan verzorgenden worden gesteld.' Het CoornhertCentrum laat weten dat alle nieuwe medewerkers, die de bewoners met een psychogeriatrische problematiek nog niet goed kennen, gebruik kunnen maken van de informatie uit het leefplan. Aan de hand van informatie uit het verleden van de bewoner kunnen zij deze beter begrijpen en hem geruststellen en kalmeren als dat nodig is.

Een leefplan kan op veel verschillende manieren worden opgesteld. Belangrijk is dat de methodiek past bij de betreffende bewoner. Iemand die verbaal sterk is, kan soms goed vertellen wat hij wil, maar heeft misschien meer moeite met het opschrijven ervan. Een ander kan hem helpen met het opschrijven. Sommige cliënten blijken vooral met visuele middelen tot een eigen leefplan te komen. Kortom: een leefplan opstellen is maatwerk. ■

WWW.TVVONLINE.NL

Informatie en links over het leefplan

www.tvvonline.nl/linksintvv.php